

Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programına Başvuran Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Sema Nur Güngör¹

¹Dr., ORCID ID: 0000-0001-5755-4280, semanur.gungor@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmada, pedagojik formasyon eğitim sertifikası programına katılan öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulaması dersi ile ilgili görüşleri belirlenmiş ve bu derse yönelik yaşanan sorunları ortaya koyma biçimleri değerlendirilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden, durum çalışması deseninin kullanıldığı araştırmaya, 2015-2016 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde Türkiye'deki bir üniversitenin eğitim fakültesinde Pedagojik Formasyon Eğitim Sertifikası Programı kapsamında Öğretmenlik Uygulaması dersine katılan 56 Biyoloji lisans programı mezunu öğretmen adayı katılmıştır. Veriler, iki açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmış ve içerik analiziyle çözümlenmiştir. *Uygulama öğretmenine yönelik görüşler, Uygulama okulundaki öğrencilere yönelik görüşler, Öğretmenlik uygulaması dersine yönelik görüşler, Uygulama okulları ve biyoloji dersine yönelik görüşler, Öğretmenlik uygulaması dersine yönelik öneriler* olmak üzere beş ana tema ve bu temalara ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinin, hangi sıklıkta tekrar ettiği belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının, uygulama öğretmeni ve öğretmenlik uygulaması dersine yönelik daha çok olumlu, uygulama okulundaki öğrencilere yönelik daha çok olumsuz görüş bildirdikleri belirlenirken, uygulama okulları ve biyoloji dersine yönelik belirttikleri olumlu ve olumsuz görüş frekanslarının birbirine çok yakın olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının uygulama sırasında karşılaştıkları olumsuz durumlar/güçlükler karşılarındaki önerilerinin ise daha çok uygulama öğretmenine yönelik olduğu belirlenmiştir.

MAKALE BİLGİLERİ

Gönderilme Tarihi:
18.05.2021

Kabul Edilme Tarihi:
30.05.2021

ANAHTAR

KELİMELER:

Pedagojik formasyon
eğitimi sertifikası
programı, öğretmenlik
uygulaması dersi,
öğretmen adayı

Evaluating the Views of Pre-Service Teachers Attending the Pedagogical Formation Education Certification Program Regarding Teaching Practice

ABSTRACT

This study determined the views of pre-service teachers attending the pedagogical formation education certification program regarding the teaching practice course and evaluated their perception of the problems related to that course. The study employed the case study design, which is a qualitative research method. The research participants were 56 pre-service teachers who were graduated from the undergraduate program of biology and attended the teaching practice course within the scope of the Pedagogical Formation Education Certification Program offered at the faculty of education of a university in Turkey in the spring semester of the 2015-2016 academic year. Data were collected through semi-structured teacher's view form composed of two open-ended questions and subjected to content analysis. The following five main themes were identified: *Views regarding the practice teacher, views regarding the students at the practice*

ARTICLE INFORMATION

Received:
18.05.2021

Accepted:
30.05.2021

KEYWORDS:

Pedagogical formation
education certification
program, teaching
practice course,
pre-service teacher

school, views regarding the teaching practice course, views regarding the practice school and the biology course, and recommendations concerning the teaching practice. Then the frequencies of the pre-service teachers' views regarding those themes were determined. The pre-service teachers were seen to deliver more positive views regarding the practice teacher and the teaching practice course and more negative views regarding the students at the practice school. However, the frequencies of their positive and negative views regarding the practice school and the biology course were seen to be very close to each other. Finally, their recommendations concerning the adversities/difficulties they encountered during the practice were found to be mostly for the practice teacher.

Summary

Introduction, Purpose and Significance

Although teacher training programs in Turkey have been changed many times over the years, it is quite difficult to say that the desired quality has been achieved with them. Even though the regulation made in 1982 gave the task of training teachers for all education levels to education faculties, the arrangement of pedagogical formation education certificate programs for the students of other faculties (Science, Literature, Engineering, Agriculture, Health, etc.) made teacher training more extensive and widespread in this process (Güven, 2015).

Previous studies found that the negative professional experiences undergone by pre-service teachers before starting their profession can negatively affect their perspectives and approaches to their profession. For this reason, all courses, especially the teaching practice course, should be restructured in a way to help pre-service teachers gain professional belonging, become aware of the knowledge, skills, behaviors, and responsibilities required by their profession, and acquire an identity.

The purpose of this study is to determine the opinions of pre-service teachers participating in a pedagogical formation education certificate program about the teaching practice course, to reveal the problems experienced in the context of practices related to this course, and to make suggestions for the solution of such problems. The fact that qualitative research on such approaches is still limited points to the need for studies that evaluate the subject in different dimensions by taking into account the formal structure as well.

Methods

The study used the case study design, one of the qualitative research methods aiming to analyze one or several situations within their own boundaries in a holistic manner (Yıldırım & Şimşek, 2008). The sample of the study consists of 56 (48 female, 8 male) graduates of an undergraduate biology program who took the teaching practice course within the scope of the Pedagogical Formation Education Certificate Program at a Turkish university's education faculty in the spring semester of the 2015-2016 academic year.

Findings

Carried out to determine the opinions of the pre-service teachers participating in the pedagogical formation education certificate program about the teaching practice course and to evaluate the problems experienced in the context of this course, the study found that 72% of the pre-service teachers' opinions were positive, while the remaining 28% were negative. Considering the determined themes, the opinions of the pre-service teachers were seen to be consistent with the expectations: mostly positive for the *practice teacher* and the *teaching practice course*; mostly negative for *students in the practice school*; very close positive and negative opinion frequencies for *practice schools and the biology course*.

Some of the pre-service teachers stated the main teaching methods and techniques used by the practice teachers in courses as question-answer (40.3%) and direct lecture (19.4%).

Discussion and Conclusion

The study determined that the teaching practice course cannot be fully understood; there is no established agreement between the university, the Turkish Ministry of National Education (MEB), and the school; the legislation cannot be followed adequately and therefore cannot be enforced; all these problems have negative effects on the training of pre-service teachers; although the duties and responsibilities of the individuals are explained in detail in the Directive Regarding the Teaching Practices to be Performed by the Practice Students in Education Institutions Affiliated to the Ministry of National Education, which was updated in 2018 by the Ministry of National Education, there are still problems in terms of the fulfillment of these duties and responsibilities; the charts prepared for the assessment of the pre-service teachers through teaching practices are randomly filled in by the practice teachers; the requirements mentioned in assessment and evaluation directives are not fulfilled sufficiently; and therefore, the results do not fully reflect the reality. It can be said that the expectations from the teaching practice course are high, but the results are not at the desired level; as a matter of fact, studies show that this course cannot make the desired contribution to foster the professional competence of pre-service teachers (Petek, 2014) and the due importance is not given to this course (Yeşilyurt, 2010; Kale, 2011; Atmış, 2013).

The teaching practice course should be perceived as a professional development process in which both theoretical and practical activities learned in vocational courses are performed in a real classroom or laboratory environment. Pre-service teachers should be willing to be in the practice school; if they are not, their willingness should be promoted, and the students should be awakened to perceive this process as a part of their job or education and training. Pre-service teachers should believe in the necessity of professional development and appreciate that professional satisfaction should be continuous. Considering that pre-service teachers spend more of their time in practice schools with practice teachers for professional development and interact directly with them, especially the tasks and responsibilities of practice teachers should be redefined in detail, and more importantly, they should be monitored.

Giriş

Günümüzde öğretmen eğitiminde yaşanan en önemli değişimlerden birisi, kuramsal bilginin yanında görsel-işitsel ve uygulama ağırlıklı eğitime yönelmedir. Nitelikli eğitimin gereklerinden biri olan bu yönelim, bireylerin ve ulusların başarısı için gittikçe önem kazanmaktadır (Çetinkaya ve Tabak, 2019). Glasser'e göre nitelikli eğitim; tüm paydaşların sürece dâhil olduğu, öğretim programı, okul ve çevre arasında uyumun sağlandığı bir ortamda gelişebilir (akt: Demirhan, 2011). Eğitim sisteminin en önemli paydaşlarından olan öğretmenlerin eğitimin niteliğini belirlemedeki payı büyüktür. Nitelikli öğretmen yetiştirme gereksinimi, dünya genelinde önemli bir sorun olarak güncelliğini korumaktadır. Bu konuda, ulusal ve uluslararası kuruluşların önemli çalışmalar yürütmekte olduğu bilinmektedir (UNESCO, 2012).

Türkiye'de öğretmen yetiştirme programları, yıllar içerisinde pek çok kez değiştirilmesine rağmen, bu programlarla istenen niteliğe ulaşıldığını söylemek oldukça zordur. Her ne kadar 1982 yılında yapılan düzenlemeyle, tüm eğitim kademelerine öğretmen yetiştirme görevi eğitim fakültelerine verilmiş olsa da bu süreçte diğer fakültelerin (Fen, Edebiyat, Mühendislik, Ziraat, Sağlık vs.) öğrencileri için pedagojik formasyon eğitimi sertifika programları düzenlenmek suretiyle öğretmen yetiştirme, daha kapsamlı ve yaygın hale getirilmiştir (Güven, 2015).

Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına katılan öğretmen adayları, kuramsal derslerini tamamladıktan sonra öğretmenlik uygulaması dersini almaktadırlar. Öğretmenlik uygulaması dersiyile ilgili hususlar, öğretmen adaylarının, Milli Eğitim Bakanlığı'nda (MEB) görev

yapan uygulama öğretmenlerinin, üniversitelerdeki uygulama öğretim elemanlarının, bölüm ve fakülte uygulama koordinatörlerinin görev ve sorumlulukları, Uygulama Öğrencilerinin Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamalarına İlişkin Yönergede açıklanmıştır (MEB, 2018). Yine bu yönergede öğretmenlik uygulaması dersi, uygulama öğrencilerine; öğretim gördüğü öğretmenlik alanında, yönetim ve ders dışı etkinliklerle birlikte bizzat sınıf içinde uygulama becerisi kazandırmayı amaçlayan ve belirli bir dersi ya da dersleri planlı bir şekilde öğretmesini sağlayan, uygulama etkinliklerinin tartışılıp değerlendirildiği ders olarak tanımlanmıştır.

Öğretmen adayının sahip olması gereken mesleki beceri ve yeterlilikleri kazandırmak, öğretmenlik uygulaması dersinin temel amacı olmalıdır. Öğretmenlik uygulaması, öğretmenin lisans eğitimi sonrasında görev alacağı gerçek çalışma ortamını tanıyıp yaşanması muhtemel durum ve olayları önceden tecrübe etmesine olanak sağlamaktadır (Çetin, 2018). Öğretmenlik uygulaması dersinin, diğer amacı ise öğretmen adayının; mesleğe başlamadan önce öğrenciyle ilk iletişimini kurmasına, gerçek sınıf içi uygulamalar yapmasına, okul ve sınıf içerisindeki görev ve sorumluluk hakkında bilgi ve tecrübe edinmesine, okulun yapısı ve işleyişi hakkında bilgi sahibi olmasına, sınav sorusu hazırlama, uygulama ve sınav kâğıtlarını değerlendirmesine, etkin ders anlatmasına, eğitim-öğretim programı ve meslek hakkında bilgi sahibi olmasına, mesleğe başlamadan önce olası güçlükler ve olumsuz durumlarla karşılaşarak çözüm yolu üretmesine, gerçek ortamda öğretmeyle ilgili farkındalık geliştirmelerine imkân vermektir (Karasu Avcı ve İbret, 2016; Aslan ve Sağlam, 2018)

Öğretmenlik uygulaması dersi, öğretmen yetiştirme programlarının temel unsuru olmasına rağmen günümüzde hâlâ daha bazı problemler aşılabilmemiş değildir. Her ne kadar 16 Mart 2018'de Yüksek Öğretim Kurulu'nda (YÖK) Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ile Eğitim/Eğitim Bilimleri fakültelerinden öğretim üyelerinin katıldığı bir çalıştay yapılarak; öğretmenlik uygulamalarıyla ilgili Fakülte-Okul İşbirliği ilişkileri güncellense de (YÖK, 2018) bu çabalar bazı sorunları aşmak için yeterli olamamıştır. Okulların sahip olduğu farklı şartların dikkate alınmayarak programın hazırlandığı, program uygulandıktan sonra öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin isteklerinde olumlu yönde bir artış olduğu ancak mesleki yeterlik bağlamında katkı sağlamadığı bildirilmiştir (Caner, 2018).

Öğretmenlik uygulaması dersi, nitelikli öğretmenlerin mesleki açıdan iyi yetişmelerine olanak sağlaması açısından oldukça önemlidir. Bu ders öğretmen adaylarının meslek öncesi lisans eğitimleri boyunca edindikleri kuramsal bilgiler ve uygulama arasında bir köprü olarak kabul edilmektedir (Hazzan ve Lapidot; 2004; Smith ve Lev-Ari, 2005). Yurtdışında bu bağlamda "Göreve Başlatma Programı" adında bir program yürütülmektedir. Bu program, öğretmenlik mesleğine yeni başlayan öğretmenlerin ilk görev yıllarında ihtiyaçları doğrultusunda mesleki gelişimlerini ve öğretmenlik mesleğine bağlılık göstermelerini sağlayan bir programdır (Balkar ve Şahin, 2015). Yurt içi ve yurt dışında lisans eğitimlerinde derslerin içeriğinin iyi düzenlenmesi ve kazanımlarının uygulamayla bütünleştirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla özellikle öğretmen yetiştiren kurumların bu noktada öğretmen adayına ne öğrettiklerinden ziyade bu bilgi ve becerileri öğretmen olduktan sonra öğrenciye nasıl aktarabileceği önemlidir.

Alanyazında öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersiyle ilgili görüşlerini ele almış pek çok araştırma mevcuttur (Pence ve Macgillivray, 2008; Eraslan, 2009; Yunus, Hashim, İshak ve Mahamod, 2010; Caires, Almeida ve Vieira, 2012; Görgen, Çokçalışkan ve Korkut, 2012; Aydın ve Akgün, 2014; Canbolat, 2014; Taşdere, 2014; Mecit Aslan, 2015; Turner ve Greene, 2017; Aslan ve Sağlam, 2018; Çetin, 2018; Ayvacı, Özbek ve Bülbül, 2019). Fakat diğer taraftan, bu konuyu pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına başvuran öğretmen adaylarını öne çıkaran araştırmaların sayıca azlığı dikkat çekmektedir (Tepeli ve Caner, 2014; Çepni ve Aydın, 2015; Şahin, 2016; Kılınç, Kılcan ve Çepni, 2018; Biber, Erbay ve Kirişçi, 2018; Sünkür Çakmak, 2019).

Yapılan çalışmalardan öğretmen adaylarının mesleğe başlamadan önce yaşadıkları olumsuz mesleki deneyimlerin, mesleklerine olan bakış açılarını ve yaklaşımlarını da olumsuz etkileyebileceği tespit edilmiştir (Görgen, Çokçalışkan ve Korkut, 2012; Goh ve Matthews, 2011). Bu nedenle başta öğretmenlik uygulaması dersi olmak üzere diğer derslerin de öğretmen adaylarının mesleki aidiyet

kazanmalarına, mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri, davranış ve sorumluluklarının bilincine varmalarına, kimlik edinimlerine yardımcı olacak şekilde yeniden yapılandırılmaları gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı; pedagojik formasyon eğitimi sertifikası programına katılan öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulaması dersiyle ilgili görüşlerini belirlemek ve bu uygulamalara yönelik yaşanan sorunları ortaya koyarak, bu sorunların çözümüne yönelik önerilerde bulunmaktır. Şimdilik bu tür yaklaşımlara yönelik nitel çalışmaların sınırlı olması, konuyu farklı boyutlarıyla değerlendirmeye alan ancak örgün yapıyı da dikkate alan araştırmalara olan ihtiyaca işaret etmektedir.

Yöntem

Araştırmada, bir veya birkaç durumu kendi sınırları içerisinde bütüncül olarak analiz etmeyi amaçlayan nitel araştırma yöntemlerinden, durum çalışması deseni kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bütüncül tek durum deseninde; bir birey, bir kurum, bir program, bir okul gibi tek bir analiz birimini içerebildiği gibi daha önce hiç çalışılmamış ya da hiç uygulanmamış konular da ele alınabilir (Kaplan Öztuna, 2013).

Çalışma Grubu

2015-2016 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde bir üniversitenin eğitim fakültesinde Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifikası Programı kapsamında Öğretmenlik Uygulaması dersine katılan 56 (48'i kadın, 8'i erkek) Biyoloji lisans programı mezunu öğretmen adayı, araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada biyoloji öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla, araştırmacılar tarafından hazırlanan Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu kullanılmıştır. Form kapsam geçerliği için iki alan uzmanının görüşüne sunulmuş ve öneriler doğrultusunda, forma son şekli verilmiştir. Değişen koşullara uyum sağlayabilme esnekliği, derinliğine bilgi edinilebilmesi, geribildirim mekanizmasının anında işleyebilmesi, cevaplarda bireyselliğin korunması, yanlış anlamaların azaltılması gibi özelliklerinden dolayı da açık uçlu sorular, bu araştırma için uygun görülmüştür. Öğretmen görüşme formunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1- Öğretmenlik uygulaması sırasında aldığınız pedagojik formasyon eğitimi kazanım ve hedeflerini de dikkate alarak karşılaştığınız olumlu durumlar nelerdir?
- 2- Öğretmenlik uygulaması sırasında aldığınız pedagojik formasyon eğitimi kazanım ve hedeflerini de dikkate alarak karşılaştığınız olumsuz durumlar nelerdir?

Uygulama

Öğretmen adayları 14 hafta boyunca Bursa ilinde yer alan altı farklı Anadolu lisesinde 9., 10., 11. ve 12. sınıfların Biyoloji dersine girmişlerdir. Öğretimleri itibariyle kuramsal bilginin, uygulamaların ve gözlemlerin birlikte ve bütüncül bir biçimde öne çıkarılmasının gerekli olduğu Biyoloji dersi seçilmiştir. Öğretmen adayları, öğretmenlik uygulaması sürecinde uygulama öğretmeni gözetim ve denetiminde 4 hafta ders anlatmış, geriye kalan 10 hafta boyunca da derste uygulama öğretmeni gözetiminde 14 haftanın sonunda, kendilerine verilen öğretmen görüş formundaki açık uçlu soruları cevaplamaları istenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Öğretmen adaylarının görüş formu sorularına vermiş oldukları yanıtlardan sonra elde edilen verilerin, içerik analizi yapılarak cevapların temaları oluşturulmuştur. Tüm analizler tamamlandıktan sonra elde edilen bulgular araştırmacı ve alan uzmanı tarafından karşılaştırılmış ve araştırmacı ile alan uzmanı arasındaki uyum yüzdesi Miles ve Huberman (1994) tarafından ortaya konan [Görüş birliği / (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) x 100] bağıntısı kullanılarak hesaplanmıştır. Yapılan bu karşılaştırmada uyum yüzdesi 0,91 olarak belirlenmiştir. Miles ve Huberman (1994), uzlaşma yüzdesinin %70 ve üstü olmasının kabul edilir bir değer olduğunu belirtmektedir. Fikir ayrılığına düşülen hususlar tekrar değerlendirilmiş ve araştırmacılar tarafından fikir birliğine varılarak temalara son şekli verilmiştir.

Bu araştırmada elde edilen veriler, *Uygulama öğretmenine yönelik görüşler, Uygulama okulundaki öğrencilere yönelik görüşler, Öğretmenlik uygulaması dersine yönelik görüşler, Uygulama okulları ve biyoloji dersine yönelik görüşler, Öğretmenlik uygulaması dersine yönelik öneriler* olmak üzere beş ana tema altında ele alınmıştır. Belirlenen temalara ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinin hangi sıklıkta tekrar ettiği hesaplanarak frekansları belirlenmiştir. Analizleri daha açıklayıcı hale getirebilmek için öğretmen adayları ÖA1, ÖA2, ÖA3, ... şeklinde kodlanmış, ayrıca bulguların yorumlanmasında öğretmen adaylarının ifadelerinden düzeltme yapılmadan birebir doğrudan alıntı örneklerine yer verilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bulguları, *Uygulama öğretmenine yönelik görüşler, Uygulama okulundaki öğrencilere yönelik görüşler, Öğretmenlik uygulaması dersine yönelik görüşler, Uygulama okulları ve biyoloji dersine yönelik görüşler, Öğretmenlik uygulaması dersine yönelik öneriler* olmak üzere beş ana temaya göre aşağıda sunulmuştur.

1-Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmenine Yönelik Görüşleri

Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı kapsamında öğrenim gören öğretmen adaylarının uygulama öğretmenine yönelik olumlu görüşleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmenine Yönelik Olumlu Görüşleri

Öğretmen adaylarının görüşleri	f	%
Yardımcı kaynak kullanması (kitap, bilgisayar sunumları, belgesel, animasyon, video vs).	5	7,6
Farklı öğretim materyali kullanması (yardımcı kitap, çalışma yaprağı, akıllı tahta, kara tahta vs.)	24	7,3
Öğrencinin derse etkin katılımını sağlaması.	23	7
Öğrencilerin dikkatini derse çekecek biçimde giriş yapması.	23	7
Farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanarak öğrenmeye teşvik etmesi ve konunun akılda kalıcılığını artırması.	20	6,2
Ders işleyişi sırasında tecrübesini ve konuya hâkimiyetini belli etmesi (Örneğin; *YGS’de çıkabilecek soru tiplerini söylemesi).	20	6,2
Önceki derste işlenenleri tekrar edip, hatırlatması ve yeni işlenecek konuyla ilişki kurması.	19	5,9
Dersi akıcı ve anlaşılır bir şekilde işlemesi.	17	5,2
Öğretmenlik mesleğine başlamadan önce okul ve sınıf içerisindeki görev ve sorumluluklar hakkında öğretmen adaylarını yeterince bilgilendirmesi (yıllık ve günlük ders planları, modüller, rehberlik formları, eğitim kayıtları vs.)	16	4,9
Öğrencilerine karşı sabırlı ve sevecen olması.	14	4,3
Öğrencilerle etkili iletişim kurabilmesi.	12	3,6
Ders sonunda o gün işlenen konuyu, soru-cevap tekniğiyle özetlemesi.	11	3,3
Konu anlatımında öğrencilerin ilgisini çekebilecek güncel örnekler vermesi.	10	3
Samimi, istekli bir öğretmen görüntüsü vermesi.	10	3

Öğrencileri derste sürekli aktif tutması.(sözlü yaparak, okutarak vs.)	10	3
Sınıf yönetimi konusunda başarılı olması.	8	2,4
Öğrencilerin verdiği cevapları olgun ve dingin bir tavırla karşılayarak teşvik edici ifadeler kullanması.	8	2,4
Öğretmen adaylarına yaklaşımının iyi olması.	6	1,8
Öğrencilerin sorularını yanıtsız bırakmaması.	5	1,5
Dersin sonunda öğrencilere anlamadıkları konu ve kavramların olup olmadığını sorması.	5	1,5
Derse hazırlık için zaman ayırması.	5	1,5
Öğrencilere rehberlik çabası içinde olması.	5	1,5
Ses tonunu iyi ayarlaması.	3	0,9
Yanlış cevap verenleri ipucu yardımıyla doğru cevabı bulmaları konusunda yardımcı olması.	3	0,9
Öğrencilerden bir sonraki dersin özetini çıkarıp hazırlıklı gelmelerini istemesi.	3	0,9
Her öğrenci düzeyine uygun soru sorması.	3	0,9
Öğrencilere iyi örnek olması.	3	0,9
Stajyer öğrencilerin mevcut kavram yanlışlarının farkına varıp düzeltilmesini sağlaması.	3	0,9
Öğrenci dersle ilgili sunum yaparken araya girerek önemli yerleri vurgulayıp eklemeler yapması.	2	0,6
Anlama güçlüğü olan öğrenciler için konuyu pek çok kez tekrarlaması.	2	0,6
Ödev kontrolü yapması.	2	0,6
Konuyu somutlaştırmak için örnekler sunması.	1	0,3
Öğrencilerin bireysel farklılıklarının farkında olması.	1	0,3
Beden dilini etkili kullanması.	1	0,3
Öğrencilerin sözünü kesmeden onları dikkatli dinlemesi.	1	0,3
Öğrencilere sorulan sorulara cevap verebilmeleri için yeterli süre vermesi.	1	0,3
Soru sormada öğrenciler arasında ayırım yapmaması (kız-erkek, başarılı-düşük başarılı, dinleyen-dinlemeyen)	1	0,3
Öğrencileri düşünmeye ve problem çözmeye teşvik etmesi.	1	0,3
Öğrencilere dersi ve laboratuvarı sevdirmesi.	1	0,3
Olumsuz davranış gözlemlemedi.	1	0,3
Toplam	329	100

*YGS: Yüksek öğretime geçiş sınavı

Öğretmen adayları uygulama öğretmeninin; yardımcı kaynak (kitap, bilgisayar sunumları, belgesel, animasyon, video vs.) (%7,6) ve farklı öğretim materyali kullanmasına (yardımcı kitap, çalışma yaprağı, akıllı tahta, kara tahta vs.) (%7,3), öğrencinin derse etkin katılımını sağlamasına (%7), öğrencilerin dikkatini derse çekecek biçimde giriş yapmasına (%7), farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanarak öğrenmeye teşvik etmesi ve konunun akılda kalıcılığını artırmasına (%6,2), ders işleyişi sırasında tecrübesini ve konuya hâkimiyetini belli etmesine (Örneğin; YGS'de çıkabilecek soru tiplerini söylemesi) (%6,2), önceki derste işlenenleri tekrar edip, hatırlatması ve yeni işlenecek konuyla ilişki kurmasına (%5,9), dersi akıcı ve anlaşılır bir şekilde işlemesine (%5,2), öğretmenlik mesleğine başlamadan önce okul ve sınıf içerisindeki görev ve sorumluluklar hakkında öğretmen adaylarını yeterince bilgilendirmesine (yıllık ve günlük ders planları, modüller, rehberlik formları, eğitim kayıtları vs.) (%4,9) ve öğrencilerine karşı sabırlı ve sevecen olmasına (%4,3), etkili iletişim kurmasına (%3,6) dikkat çekmiştir.

Bu konudaki öğretmen adaylarının görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

"Öğretmen rol oynama yöntemini kullanarak öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamış ve dersin daha zevkli işlenmesinde etkili olmuştur. Her öğrenciye farklı bir rol verip (enzim 1, enzim 2) öğrencide yaratıcılığı, sosyal becerileri ve empati kurma becerilerini geliştirmenin yanı sıra konunun akılda kalıcılığını artırmıştır."(ÖA1)

"Ders müfredatı dışında sağlıkla ilgili güncel konularla alakalı sunumlar izletilmesi (örneğin diyabet) öğrencilerin dikkatini çekiyor. Diyabetle ilgili sunum izletilirken öğretmen tarafından kantin görevlisinin de derse çağırılması öğretmenin konuya olan hassasiyetini gösteriyor." (ÖA3)

"Öğretmenimiz staja başladığımız ilk gün bize ders planları, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili bilgiler verdi. Sorduğumuz soruları yanıtsız bırakmadı. Nöbetçi öğretmenlikle ilgili bilgiler verdi."

Bizden okul törenlerine katılmamızı ve devamsızlık yapmamızı istedi. MEGEP modüllerini, eğitim kayıtlarını, günlük ve yıllık ders planlarını gösterdi.”(ÖA18)

“Öğretmenimiz derse başlamadan önce geçmiş konular hakkında öğrencilere soru-cevap şeklinde kısa bir hatırlatma yaptı. Dersi öğrencilerle etkili bir şekilde akıllı tahta, ders kitabı ve yardımcı kaynaklar kullanarak öğrencilerin derse katılımını sağladı.”(ÖA45)

“Derslerin yazı tahtası üzerinde işlenmesi öğrencilerin hem dinleyip, hem görüp hem de yazarak derse katılmasını sağlar. Bu da öğrencinin birden fazla duyu organıyla hem görsel hem işitsel hem de motor becerileriyle derse katılmasına olanak sağlar. Kullanılan yazı tahtasının akıllı tahta ile bağlantılı olması bu durumu teknolojik açıdan desteklemektedir.”(ÖA50)

“Öğrencinin derse katılım göstermesine oldukça önem veriyor olması ve tüm bu süreç boyunca kendi bilgi birikiminin yanında konuyu zenginleştirici ders kaynaklarını etkin kullanım biçimi de biz öğretmen adayları için oldukça kıymetli bir referans niteliği taşımaktadır.”(ÖA52)

Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı kapsamında öğrenim gören öğretmen adaylarının uygulama öğretmenine yönelik olumsuz görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmenine Yönelik Olumsuz Görüşleri

Öğretmen adaylarının görüşleri	f	%
Düz anlatım tekniğini kullanarak ders anlatması, farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanmaması.	15	19,2
Ders kitabından başka farklı kaynak kullanmaması.	7	8,9
Akıllı tahtayı etkili kullanamaması.	6	7,6
Fiziki yetersizlik nedeniyle laboratuvarın hiç kullanılmaması.	5	6,4
Dersin başında öğrencinin ilgisini çekecek, merak uyandıracak, teşvik edecek, ön bilgilerini yoklayacak bir giriş yapmaması.	4	5,1
Sınıfa farklı materyaller getirip konuyu desteklememesi (bitki ve hayvan örnekleri gibi)	4	5,1
Farklı öğretim materyali kullanmaması (çalışma yaprağı, akıllı tahta, kara tahta vs.)	3	3,8
Zaman planlamasının yapılamaması.	3	3,8
Çok az sayıda etkinlik yaptırması.	3	3,8
Sadece masa başında ders anlatması.	3	3,8
Önceki derste anlatılan konu tekrarının yapılmaması.	2	2,6
Öğretmenin çok fazla yazı yazdırması ve bu durumun öğrencileri sıkması.	2	2,6
Dersin sonunda konu tekrarı yapmaması.	2	2,6
İşlenen konuyla ilgili tartışma ortamı oluşturmaması.	2	2,6
Deney yapmaya uygun konularda bile deney yaptırması.	2	2,6
Öğretmenin sınıfı etkin bir biçimde yönetememesi.	2	2,6
Her ders konuyu bir öğrenciye anlattırması ve diğer öğrencilerin dersten kopmasına neden olması.	1	1,3
Hiç etkinlik yaptırması.	1	1,3
Bazı sunumların sıkıcı olması.	1	1,3
Akıllı tahta olduğu halde hiç kullanmaması.	1	1,3
Soru sormada sadece dersi dinleyen öğrencileri dikkate alması.	1	1,3
Öğrencilerin verdiği cevaplara yönelik olumlu dönüt ve pekiştiricileri kullanmaması (aferin gibi)	1	1,3
Sorulara yanlış cevap veren öğrencileri doğru cevabı bulmaları konusunda yardımcı olmaması.	1	1,3
Öğretmenin öğrencilere hakaret etmesi.	1	1,3
Sınıf yönetiminin yetersiz olması.	1	1,3
Öğretmenin bireysel test çözdürmesi.	1	1,3
Merkezi sınavlara hazırlık nedeniyle öğrencilere sürekli test çözdürmesi.	1	1,3
Öğrencilerin sorularını cevaplamayıp ertelemesi.	1	1,3
Sınıf düzenini bozan öğrencilere gerekli uyarıyı yapmaması.	1	1,3
Toplam	78	100

Öğretmen adayları, uygulama öğretmenine yönelik olumsuz görüş olarak; düz anlatım tekniğini kullanarak ders anlatmasını, farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanmamasını (%19,2), ders kitabından başka farklı kaynak kullanmamasını (%8,9), akıllı tahtayı etkili kullanamamasını

(%7,6), fiziki yetersizlik nedeniyle laboratuvarın hiç kullanılmamasını (%6,4), dersin başında öğrencinin ilgisini çekecek, merak uyandıracak, teşvik edecek, ön bilgilerini yoklayacak bir giriş yapmamasını (%5,1), sınıfa farklı materyaller getirip konuyu desteklememesini (bitki ve hayvan örnekleri gibi) (%5,1), farklı öğretim materyali kullanmamasını (çalışma yaprağı, akıllı tahta, kara tahta vs.) (%3,8), zaman planlamasının yapılamamasını (%3,8), çok az etkinlik yaptırmasını (%3,8) ve sadece masa başında ders anlatmasını (%3,8) bildirmişlerdir.

Bu konudaki öğretmen adaylarının görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

"Öğretmen genelde öğretim materyali olarak kitap, akıllı tahta ve tahtayı kullanmayı tercih etmiştir. Bence bunun yanında yaşantıdan materyaller (bitki ve hayvan örnekleri gibi) getirip konunun anlaşılmasını kolaylaştırabilir ve kalıcılığını sağlayabilirdi." (ÖA4)

"Öğretmen dersi işlerken genellikle sıralar arasında gezmemiş, öğretmen masasında oturarak ders anlatmıştır. Ama sınıf içinde sıralar arasında dolaşıyды hem sınıf hâkimiyetinin sağlanması kolay olur hem öğrencilerin dikkatlerinin dağılması önlenir hem de sesinin sınıfın her tarafında duyulmasını sağlamış olurdu." (ÖA5)

"Öğretmen konu anlatılmadan önce giriş kısmında öğrencilerde merak uyandıracak, derse teşvik edecek ve öğrencinin ön bilgilerini öğrenmek amaçlı sorular sorulabilir ve yine derse başlamadan önce anlatılacak konular kavram haritası vb. şekilde öğrenciye sunulabilirdi." (ÖA15)

"Dersi MEB kitabı üzerinden sözel dersmiş gibi anlatması oldukça sıkıcıydı. Bu durumun öğrencilerde dikkat eksikliğine ve isteksizliğe yol açacağını düşünüyorum." (ÖA16)

"Öğretmen laboratuvarı kullanmayı tercih etmemiştir. Aslında bunun öğrenciler için çok büyük bir eksiklik olduğunu düşünüyorum. Çünkü uygulamalı olarak öğretilen bilgiler hem öğrenciler için anlaşılması daha kolay olur hem de unutulması zor olur. Bu yüzden elden geldiğince öğrencilere somut örnekler göstermede laboratuvar ortamının kullanılmasının gerekli olduğu kanaatindeyim." (ÖA32)

"Bitkilerin sınıflandırılması konusunda anlatılan türlerin projeksiyonda resminin gösterilmesinden ziyade o türün bizzat yaşam alanında bölgeye arazi çalışması yapılarak yaprağına, gövdesine, köküne dokunarak öğrenilmesi daha yararlı olacaktır." (ÖA55)

2-Öğretmen Adaylarının Uygulama Okulundaki Öğrencilere Yönelik Görüşleri

Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı kapsamında öğrenim gören öğretmen adaylarının uygulama okulundaki öğrencilere yönelik olumlu görüşleri Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3

Öğretmen Adaylarının Uygulama Okulundaki Öğrencilere Yönelik Olumlu Görüşleri

Öğretmen adaylarının görüşleri	f	%
Öğrenciler derse karşı ilgili ve istekliydi.	3	23,1
Dersin soru-cevap şeklinde işlenmesi öğrenciyi kontrol etmek açısından etkili oldu.	3	23,1
Öğrenciler bize karşı saygılıydı.	3	23,1
Öğrencilerin araştırma ödevi yapması kendi kendilerine öğrenmeleri açısından etkili oldu.	2	15,3
Dersin soru-cevap şeklinde işlenmesi öğrencinin derse zorunlu katılımını sağladı.	1	7,7
Dışarıdan gelen farklı kişilerin öğrenciler için konferans düzenlemesi etkili oldu.	1	7,7
Toplam	13	100

Öğretmen adayları, uygulama okulundaki öğrenciler için; derse karşı ilgili ve istekliydi (%23,1), dersin soru-cevap şeklinde işlenmesi öğrenciyi kontrol etmek açısından etkili oldu (%23,1), öğrenciler bize karşı saygılıydı (%23,1), öğrencilerin araştırma ödevi yapması kendi kendilerine öğrenmeleri açısından etkili oldu (%15,3), dersin soru-cevap şeklinde işlenmesi öğrencinin derse zorunlu katılımını sağladı (%7,7), dışarıdan gelen farklı kişilerin öğrenciler için konferans düzenlemesi etkili oldu (%7,7) şeklinde olumlu görüş bildirmişlerdir.

Bu konudaki öğretmen adaylarının görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

"Okul yönetimi bazen uzman kişiler getirip konferans düzenliyordu. Öğrencileri de katılmaya zorluyordu. Fakat bu durum öğrencileri her ne kadar başta sıkırsa da sonrasında çok etkili oluyordu. Öğrenciler bir sonraki derste bile konferansta anlatılanları hatırlıyor öğretmenin sorduğu sorulara konferansta dinledikleriyle cevap verebiliyordu." (ÖA17)

"Öğrenciler biz stajyer öğretmenlere karşı oldukça saygılıydılar." (ÖA21)

"Öğrencilerin daha öğretmen gelmeden kitap ve defterlerini açıp işlenecek konuyu kontrol etmeleri, kendi aralarında o günkü konuyla ilgili konuşmaları bana derse karşı çok istekli olduklarını düşündürdü." (ÖA22)

"Öğretmen bazı haftalar eve ödev veriyor ve öğrencilerin araştırıp gelmesini istiyordu. Her hafta bir öğrenci araştırma ödevini sınıfta sunuyor ve arkadaşlarına soru soruyordu. Öğrencilerin bu şekilde kendi kendilerine öğrenmeleri beni çok etkiledi." (ÖA29)

"Dersin soru cevap şeklinde işlenmesi öğrenciyi kontrol etmek açısından son derece etkili bir yöntemdir. Çünkü öğrenci kendine de soru sorulacak korkusuyla her an tetikte bekler ve dersi dinlemek zorunda kalır." (ÖA49)

Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı kapsamında öğrenim gören öğretmen adaylarının uygulama okulundaki öğrencilere yönelik olumsuz görüşleri Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4

Öğretmen Adaylarının Uygulama Okulundaki Öğrencilere Yönelik Olumsuz Görüşleri

Öğretmen adaylarının görüşleri	f	%
Bazı öğrenciler derse karşı ilgisizdi.	17	42,5
YGS-LYS* de biyolojiden çıkacak soru sayısının az olması öğrencileri bu dersten uzaklaştırmıştı.	6	15
Öğrenci pasif öğretmen aktif konumdaydı.	5	12,5
Akıllı tahta kullanımı öğrenciyi hazır bilgiye ulaşmaya alıştıyor, öğrenciyi pasif bırakıyordu.	3	7,5
Öğrencilere göre Biyoloji dersi sayısal dersler içinde sözel sayıldığı için öğrenciler bu dersten çabuk sıkıldı.	3	7,5
Stajyer öğretmen grubunun kalabalık olması öğrencilerin dikkatini dağıttı.	2	5
Son sınıf öğrencilerinin YGS-LYS kaygıları öğretmenlerine karşı olumsuz tutum sergilemelerine neden oldu.	2	5
Son sınıf öğrencileri üniversite sınavında okul puanlarının yüksek veriliyor olması nedeniyle özel okula geçiş yaptılar.	1	2,5
Dönem ortasında öğretmenin programının değişmesi öğrencilerde uyum sorununa neden oldu.	1	2,5
Toplam	40	100

*LYS: Lisans yerleştirme sınavı

Öğretmen adayları, uygulama okulundaki öğrenciler için; bazı öğrenciler derse karşı ilgisizdi (%42,5), YGS-LYS de biyolojiden çıkacak soru sayısının az olması öğrencileri bu dersten uzaklaştırmıştı (%15), öğrenci pasif öğretmen aktif konumdaydı (%12,5), akıllı tahta kullanımı öğrenciyi hazır bilgiye ulaşmaya alıştıyor, öğrenciyi pasif bırakıyordu (%7,5), öğrencilere göre Biyoloji dersi sayısal dersler içinde sözel sayıldığı için öğrenciler bu dersten çabuk sıkıldı (%7,5), stajyer öğretmen grubunun kalabalık olması öğrencilerin dikkatini dağıttı (%5), son sınıf öğrencilerinin YGS-LYS kaygıları öğretmenlerine karşı olumsuz tutum sergilemelerine neden oldu (%5), son sınıf öğrencileri üniversite sınavında okul puanlarının yüksek veriliyor olması nedeniyle özel okula geçiş yaptılar (%2,5), dönem ortasında öğretmenin programının değişmesi öğrencilerde uyum sorununa neden oldu (%2,5) şeklinde olumsuz görüş bildirmiştir.

Bu konudaki öğretmen adaylarının görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

"Ben 9., 10. ve 12. Sınıfları gözlemleme şansını buldum. Burada dikkatimi çeken en önemli şey sınıflar arası derse güdülenme farklarıydı. 9. Ve 10. Sınıflardaki öğrencilerin çoğunluğu dersi dikkatli takip ederken 12. Sınıfların ise hemen hemen hepsinin dersten kopuk olduklarını gördüm. Hepsinin akli girecekleri YGS'deydi. Biyoloji soru sayısının az olması nedeniyle onlara somut olarak çok bir şey kazandırmayacağını düşünüyorlardı. Bu yüzden diğer derslere (özellikle matematik) daha çok yoğunlaştıklarını gördüm." (ÖA11)

"Kalabalık bir stajyer öğretmen grubuyla derslere girmemiz öğrencilerin dikkatini dağıtmış olabilir." (ÖA18)

"Biyoloji dersi fen dersleri içinde sözel sayılabilecek bir ders olduğu için özellikle öğretmen düz anlatım tekniğiyle dersi işleyince öğrencilerin bazıları başka şeylerle uğraşüyor, hatta resim falan çiziyordu. Bazıları da diğer derslerin ödevlerini yapıyordu." (ÖA19)

"Öğretmenlik uygulaması kapsamında bizi olumsuz etkileyen durumun başında öğrencilerin başta derste öğretmenlerine daha sonra da bize karşı sergiledikleri tutum ve davranışlar oldu. Uygulama derslerimiz sırasındaki tutarsız ve saygı çerçevesini aşan soruları bizi çoğu zaman rahatsız etti." (ÖA24)

"Son sınıfta üniversite sınavına hazırlanan öğrenciler, bu özel okullardaki arkadaşlarının sürekli YGS-LYS sınavına yönelik çalıştıklarını ve okul puanları yüksek olsun diye okul sınavlarında çıkabilecek nitelikteki soruları önceden alıp yüksek not ortalamalarıyla mezun olacaklarını iddia ediyorlardı. Bunu dillendirip dersin hocasını zor durumda bırakmaları olumsuz bir durumdu. Ayrıca bu durum özel okula geçme isteklerini de arttırıyordu." (ÖA34)

"Öğretmenin akıllı tahtayı çok sık kullanması öğrencilerin pasif kalmasına neden oluyordu. Her şeyi oradan izletip okutturuyordu. Hatta soru çözerken bile öğrenci sadece sözel olarak sorunun çözümünü anlatıyor sonra öğretmen direkt sonucu gösteriyordu." (ÖA50)

3-Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Görüşleri

Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı kapsamında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik olumlu görüşleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Olumlu Görüşleri

Öğretmen adaylarının görüşleri	f	%
Ders anlatımı için ilk defa materyal hazırladım.	16	27,6
İlk ders anlatışında çok heyecanlandım.	11	19
Farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullandım.	10	17,2
Yazdığım notlara elimden geldiğince bakmamaya çalıştım.	5	8,7
İlk defa sınav yapıp soru kağıtlarını değerlendirdim.	4	6,9
Zamanı etkili ve verimli kullanmayı öğrendim.	3	5,3
Öğrencilerle göz teması kurabilmek beni çok etkiledi.	2	3,4
Ders sonunda konuyu soru cevap tekniğiyle özetledim.	1	1,7
İkinci ve üçüncü günlerde dersi daha iyi anlatıp öğrencilerle daha iyi iletişim kurdum.	1	1,7
Mümkün olduğunca tahtayı kullanmaya çalıştım.	1	1,7
Öğretmenlik uygulaması, ücretli öğretmenlik yaparken yapmış olduğum hataları görmemi sağladı.	1	1,7
Öğrencilerin derse olan ilgisi motivasyonumuzu artırdı.	1	1,7
Üniversitede almış olduğum teorik bilgileri uygulama ve sonuçlarını gözlemlene fırsatı yakalamış oldum.	1	1,7
Öğretmen olmanın zorluk ve güzelliklerini, öğretmen niteliklerini öğrendim.	1	1,7
Toplam	58	100

Öğretmen adayları, öğretmenlik uygulaması dersine yönelik; ders anlatımı için ilk defa materyal hazırladım (%27,6), ilk ders anlatışında çok heyecanlandım (%19), farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullandım (%17,5), yazdığım notlara elimden geldiğince bakmamaya çalıştım (%8,7), ilk defa sınav yapıp soru kağıtlarını değerlendirdim (%6,9), zamanı etkili ve verimli kullanmayı öğrendim (%5,3), öğrencilerle göz teması kurabilmek beni çok etkiledi (%3,4), ders sonunda konuyu soru cevap tekniğiyle özetledim (%1,7), ikinci ve üçüncü günlerde dersi daha iyi anlatıp öğrencilerle daha iyi iletişim kurdum (%1,7), mümkün olduğunca tahtayı kullanmaya çalıştım (%1,7), öğretmenlik uygulaması, ücretli öğretmenlik yaparken yapmış olduğum hataları görmemi sağladı (%1,7), öğrencilerin derse olan ilgisi motivasyonumuzu artırdı (%1,7), üniversitede almış olduğum teorik

bilgileri uygulama ve sonuçlarını gözlemleme fırsatı yakalamış oldum (%1,7), öğretmen olmanın zorluk ve güzelliklerini, öğretmen niteliklerini öğrendim (%1,7) şeklinde olumlu görüş bildirmişlerdir.

Bu konudaki öğretmen adaylarının görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

"Bu derste çok şey öğrendim. Özellikle de öğretmen olmanın zorluklarını ve güzelliklerini bizzat yaşayarak, gözlemleyerek tecrübe etme imkânı buldum." (ÖA4)

"Pedagojik formasyon sertifika programında aldığımız sınıf yönetimi, materyal tasarımı, özel öğretim yöntemleri gibi derslerin vermiş olduğu teorik bilgiyi uygulama ve sonuçlarını gözlemleme fırsatını yakalamış oldum." (ÖA5)

"İlk defa ders anlatmam ve ders anlatımı için ilk defa materyal hazırlamam benim için çok heyecan verici bir deneyimdi." (ÖA11)

"Öğretmenlik uygulaması sayesinde daha önce ücretli öğretmenlik yaptığım dönemde yapmış olduğum hataları görme fırsatım oldu." (ÖA25)

"Öğretmenlik uygulaması dersi sayesinde dersi dinlerken öğrenci, ders anlatırken öğretmen konumundaydık. Bu süreçte hem öğrenci hem de öğretmen gözünden bakma olanağına sahip oldum. Öğrenci hangi bilgiyi, hangi stratejilerle, ne düzeyde ister? Öğretmen öğrencinin istediği bilgiyi, hangi yöntem ve tekniklerle nasıl aktarabilir? Temel olarak bu soruların cevabını bu uygulama sayesinde görmüş oldum." (ÖA29)

"Pedagojik formasyon programı öğretmenlik uygulamasının olumsuz yanlarından ziyade benim üzerimde kazanımları çok daha fazla oldu. En önemlisi sınıfta zamanı etkili ve verimli kullanmayı öğrendim." (ÖA55)

Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı kapsamında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik olumsuz görüşleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Olumsuz Görüşleri

Öğretmen adaylarının görüşleri	f	%
Uygulama öğretmenim izinli olduğu için derse ben girmek zorunda kaldım.	2	28,5
Öğrencilerin bize karşı olumsuz tutumları motivasyonumuzu düşürdü. Gelecek konusunda kaygılandırdı.	1	14,3
Stajyer öğretmen olduğumuz için öğrencilerin bize karşı tutumları kötüydü.	1	14,3
Ders anlatırken soru sorarak öğrencileri derse katamıyordum.	1	14,3
Öğrencilerle göz teması kurmakta zorlandım.	1	14,3
Lisans bilgilerimi ders anlatırken kullanamadım.	1	14,3
Toplam	7	100

Öğretmen adayları, öğretmenlik uygulaması dersine yönelik; uygulama öğretmenim izinli olduğu için derse ben girmek zorunda kaldım (%28,5), öğrencilerin bize karşı olumsuz tutumları motivasyonumuzu düşürdü, gelecek konusunda kaygılandırdı (%14,3), stajyer öğretmen olduğumuz için öğrencilerin bize karşı tutumları kötüydü (%14,3), ders anlatırken soru sorarak öğrencileri derse katamıyordum (%14,3), öğrencilerle göz teması kurmakta zorlandım (%14,3), lisans bilgilerimi ders anlatırken kullanamadım (%14,3), şeklinde olumsuz görüş bildirmişlerdir.

Bu konudaki öğretmen adaylarının görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

"Uygulama okulumdaki ilk ders anlatışında öğrenciler ile göz teması kurmakta zorlanıyordum. Çok fazla soru sorarak öğrencileri derse katamıyordum. Bu durum ancak on dakikada yavaş yavaş geçti." (ÖA8)

"Öğrencilerin bize karşı olan olumsuz tutumları motivasyonumuzu düşürdü, derse istekli gelme, gelecek ve meslek konusunda kaygılandırdı. Kendimize güvenimiz kalmadı diyebilirim" (ÖA24)

"Derse girmeden önce hazırlık yaparken ve de ders sırasında üniversitede öğrendiklerimi kullanamadığımı fark ettim." (ÖA49)

"Bazı öğrenciler uyardırmamıza rağmen bize ısrarla abla diye hitap ediyor ve saçma sorular soruyordu. Öğrencilerin bize karşı olan bu tutumları karşılaştığım en olumsuz durumdu diyebilirim." (ÖA51)

"Sağlık problemi sebebiyle okula gelemeyen uygulama öğretmenimizin yerine derse girecek başka öğretmen okul yönetimi tarafından bulunamadığı için derslere biz girmek zorunda kaldık. Stajyer öğretmen olarak bir kısım konulara hazırlık yapmış olduğumuzdan dolayı bazı ders saatleri hem öğrenciler hem de bizler için çok verimsiz geçti." (ÖA53)

4-Öğretmen Adaylarının Uygulama Okulları ve Biyoloji Dersine Yönelik Görüşleri

Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı kapsamında öğrenim gören öğretmen adaylarının uygulama okulları ve biyoloji dersine yönelik olumlu görüşleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Öğretmen Adaylarının Uygulama Okulları Ve Biyoloji Dersine Yönelik Olumlu Görüşleri

Öğretmen adaylarının görüşleri	f	%
Akıllı tahtada konu görsellerle desteklendiği için konunun anlaşılması kolay oldu.	20	37,7
Akıllı tahta kullanımı derse katılımı artırdı.	14	26,4
Okulun alt yapısı uygundu.	6	11,4
Derste laboratuvarın etkili kullanılması kalıcılığı artırdı.	4	7,5
Özellikle sınava hazırlanan öğrenciler için akıllı tahta kullanımı zaman kaybını engelledi.	4	7,5
Biyoloji dersi sözel ağırlıklı algılandığından düz anlatımın yanında akıllı tahta ve diğer görsel-işitsel öğelerin kullanılması etkili oldu.	3	5,7
Biyoloji dersinde yaratıcı modeller kullanıldı.	1	1,9
Okulda yapılan bilim şenlikleri öğrenciler açısından çok faydalı oldu.	1	1,9
Toplam	53	100

Öğretmen adayları, uygulama okulları ve biyoloji dersine yönelik; akıllı tahtada konu görsellerle desteklendiği için konunun anlaşılması kolay oldu (%37,7), akıllı tahta kullanımı derse katılımı artırdı (%26,4), okulun alt yapısı uygundu (%11,4), derste laboratuvarın etkili kullanılması kalıcılığı artırdı (%7,5), özellikle sınava hazırlanan öğrenciler için akıllı tahta kullanımı zaman kaybını engelledi (%7,5), biyoloji dersi sözel ağırlıklı algılandığından düz anlatımın yanında akıllı tahta ve diğer görsel-işitsel öğelerin kullanılması etkili oldu (%5,7), biyoloji dersinde yaratıcı modeller kullanıldı (%1,9), okulda yapılan bilim şenlikleri öğrenciler açısından çok faydalı oldu (%1,9), şeklinde olumlu görüş bildirmişlerdir.

Bu konudaki öğretmen adaylarının görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

"Sınava hazırlanan öğrenciler daha çok soru çözmek istiyordu. Öğretmenin hemen hemen her derste akıllı tahtayı kullanması öğrencilere zaman kazandırıyor ve böylece istedikleri kadar soru çözebiliyorlardı." (ÖA7)

"Okulda çeşitli bilimsel ve sosyal etkinliklerle öğrencilerin hem kişisel hem de zihinsel gelişimlerinin desteklenmesi olumluydu." (ÖA11)

"Fen derslerinin olmazsa olmazı laboratuvarlardır. Bizim gittiğimiz okul da standart düzeyde bir laboratuvara sahipti. Öğretmen dersi laboratuvarında işlediğinde öğrencilerin derse daha çok katıldığını ve hatta normalde çok aktif olmayan öğrencilerin bile merakla soru sorduğunu gözlemledim." (ÖA13)

"Yeni okul olduğu için herhangi bir malzeme istediğimizde bizi geri çevirmediler. Okulun alt yapısı oldukça iyiydi. Tüm eksiklerimiz karşıladılar." (ÖA23)

"Fen bilimleri dersi deneye, araştırma-sorgulamaya çok uygun bir ders olduğundan öğrencilerin merakını gidermek, onların ihtiyaçlarına karşılık verebilmek ve sorularını cevaplayabilmek çok güzel ve derse karşı teşvik edici bir durum oldu." (ÖA24)

“Öğretmenimiz biyoloji dersi daha çok sözel ağırlıklı olması nedeniyle düz anlatımın yanında akıllı tahtadan da yararlandı. Kimi zaman da tahtaya tablolar çizerek, bilgisayardan çeşitli videolar izleterek anlatımını destekledi.” (ÖA29)

Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı kapsamında öğrenim gören öğretmen adaylarının uygulama okulları ve biyoloji dersine yönelik olumsuz görüşleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Öğretmen Adaylarının Uygulama Okulları Ve Biyoloji Dersine Yönelik Olumsuz Görüşleri

Öğretmen adaylarının görüşleri	f	%
Düz anlatım yönteminin kullanılması öğrenci ilgisini ve derse katılımını azalttı.	16	31,4
Okulun alt yapısı yetersizdi.	13	25,6
Elektrikli cihazlarla (projeksiyon, bilgisayar vb.) ilgili sık sık teknik sorunlar yaşandı.	5	9,9
Laboratuvar yeterli donanıma sahip değildi.	5	9,9
Sınıflar kalabalık olduğu için akıllı tahta etkili kullanılamadı.	4	7,9
Sınıfların kalabalık olması öğrencilerin derse olan ilgisini olumsuz yönde etkiledi.	2	3,9
Sürece yönelik değerlendirme yapılmadı.	1	1,9
Ders saatinin az olmasından dolayı ödevler kontrol edilemedi.	1	1,9
Sınavlarda kopya çekme olayları yaşandı.	1	1,9
Ders materyalleri, preparat, maket, poster vb. yeterli değildi.	1	1,9
Dershanelerin özel okula dönüştürülmesi devlet okullarındaki eğitimin kalitesini düşürdü.	1	1,9
Okulun laboratuvarı iyi olmasına rağmen çok sık kullanılmıyordu.	1	1,9
Toplam	51	100

Öğretmen adayları, uygulama okulları ve biyoloji dersine yönelik; düz anlatım yönteminin kullanılması öğrenci ilgisini ve derse katılımını azalttı (%31,4), okulun alt yapısı yetersizdi (%25,6), elektrikli cihazlarla (projeksiyon, bilgisayar vb.) ilgili sık sık teknik sorunlar yaşandı (%9,9), laboratuvar yeterli donanıma sahip değildi (%9,9), sınıflar kalabalık olduğu için akıllı tahta etkili kullanılamadı (%7,9), sınıfların kalabalık olması öğrencilerin derse olan ilgisini olumsuz yönde etkiledi (%3,9), sürece yönelik değerlendirme yapılmadı (%1,9), ders saatinin az olmasından dolayı ödevler kontrol edilemedi (%1,9), ders materyalleri, preparat, maket, poster vb. yeterli değildi (%1,9), dershanelerin özel okula dönüştürülmesi devlet okullarındaki eğitimin kalitesini düşürdü (%1,9), okulun laboratuvarı iyi olmasına rağmen çok sık kullanılmıyordu (%1,9), şeklinde olumsuz görüş bildirmişlerdir.

Bu konudaki öğretmen adaylarının görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

“Okul gözlemimde dikkatimi çeken, öğretmenimizin laboratuvarı gezdirirken burayı pek kullanmadığını söylemesi oldu. Nedenini sorduğumuzda sınıfların çok kalabalık olduğunu, aynı zamanda laboratuvarın yeterli donanıma sahip olmadığını söyledi.” (ÖA4)

“Sınıfların kalabalık olması öğrencilerin derse olan ilgisini de olumsuz etkilemektedir. Bu gibi durumlarda öğretmen, öğrencilerinin ilgisini tekrar derse çekmek ve bunun sürekliliğini sağlamak konusunda sıkıntılar yaşamıştır.” (ÖA6)

“Dershanelerin kapatılmasıyla beraber birçok dershane özel okula dönüşmesi devlet kurumlarındaki eğitim kalitesini düşürmüştür benziyor. Bu yıl staj için gitmiş olduğum okul birçok öğrencisini bu yüzden kaybetmiştir.” (ÖA11)

“Derste tek yöntem tek kaynak kullanılıyordu. Bana göre tek klasik yöntemle anlatılmamalıydı. Konu laboratuvar için uygundu, deneyler yapılabilir, akıllı tahta kullanılabilirdi. Düz anlatım öğrencilerin dersten kopmasına neden oldu.” (ÖA14)

“Ders materyallerinden maketlerin, preparat, posterlerin eksikliği ve çoğu bilgisayarların bağlantı kablolarının çalışmaması yüzünden ders süresi aksamakta yeterli görsellikte ders işlenememektedir.” (ÖA21)

“Deney yapacaktık fakat fazlasıyla malzeme eksikliğiyle karşılaştık. Üniversiteden malzeme getirmemiz gerekti. Bu bir olumsuzluktu.” (ÖA47)

5-Öğretmen adaylarının Öğretmenlik uygulaması dersine yönelik önerileri

Öğretmen adaylarının uygulama sırasında karşılaştıkları olumsuz durumlar/güçlükler karşısında bir takım önerilerde buldukları belirlenmiştir. Pedagojik formasyon eğitimi sertifikası programı kapsamında öğrenim gören öğretmen adaylarının önerileri Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

Öğretmen Adaylarının Uygulama Sırasında Karşılaştıkları Olumsuz Durumlar/Güçlükler Karşısındaki Önerileri

Öğretmen adaylarının önerileri	f	%
Biyoloji dersinde arazi çalışmaları yapılmalı.	7	20,7
Öğretmen öğrencileri cesaretlendirmek için onların verdiği cevaplara karşı teşvik edici ifadeler kullanmalı.	5	14,7
Öğretmen dersin sonunda konunun anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol etmeli.	5	14,7
Öğretmen laboratuvar koşullarını iyileştirmek için elinden gelen çabayı göstermeli.	5	14,7
Öğretmen dersin daha iyi anlaşılıp kalıcı olmasını sağlamak için farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmalı.	3	8,9
Güncel örneklerle yer vermeli.	2	5,9
Teknolojiyi etkin kullanabilmeli.	2	5,9
Öğretmen öğrencinin etkin katılımını sağlamak için derse etkili bir giriş yapmalı.	1	2,9
Öğretmen öğrenciye rehberlik etmeli.	1	2,9
Laboratuvarı etkili kullanmalı.	1	2,9
Öğrencinin yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmeli.	1	2,9
Bazı konu ve kavramların öğretiminde okul dışı öğrenme ortamlarından yararlanmalı.	1	2,9
Toplam	34	100

Öğretmen adaylarının önerileri; biyoloji dersinde arazi çalışmaları yapılmalı (%20,7), öğretmen öğrencileri cesaretlendirmek için onların verdiği cevaplara karşı teşvik edici ifadeler kullanmalı (%14,7), öğretmen dersin sonunda konunun anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol etmeli (%14,7), öğretmen laboratuvar koşullarını iyileştirmek için elinden gelen çabayı göstermeli (%14,7), öğretmen dersin daha iyi anlaşılıp kalıcı olmasını sağlamak için farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmalı (%8,9), güncel örneklerle yer vermeli (%5,9), teknolojiyi etkin kullanabilmeli (%5,9), öğretmen öğrencinin etkin katılımını sağlamak için derse etkili bir giriş yapmalı (%2,9), öğretmen öğrenciye rehberlik etmeli (%2,9), laboratuvarı etkili kullanmalı (%2,9), öğrencinin yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmeli (%2,9), bazı konu ve kavramların öğretiminde okul dışı öğrenme ortamlarından yararlanmalı (%2,9) şeklindedir.

Bu konudaki öğretmen adaylarının görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

“Genel olarak ders içerisinde övgü ve cesaretlendirmelere yer vermemiştir. Bence övgüler ve cesaretlendirmeler gibi olumlu pekiştiriciler kullanmak eğitim-öğretim sürecinde çok önemlidir. Öğretmenler ders içerisinde bunlara mutlaka yer vermelidir. Böylelikle öğrenci motive edilir, cesaretlendirilir, kendine güveni sağlanmış olur, öğrenci derse ve öğretmenini sever. Bunun gibi pek çok olumlu etkisinin olduğu inancındayım.”(ÖA4)

“Dersin sonunda öğrencilere konuyu anlayıp anlamadıklarına ilişkin sorular sorarak derse pekiştirmelidir. Anlamayan öğrenciler için gerekli notlara tekrar değinmesi gerektiğini ve sorularını sorarken parmak kaldıran öğrencilerden ziyade nokta atışı sorular sorarak dersten uzak öğrencileri de aktif hale getirebilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (ÖA5)

“Laboratuvarın kullanılabilir durumda olmasını sağladım. Hiç olmazsa kendime bir mikroskop satın alırdım. Kendi hazırlayacağım veya piyasada hazır olarak kullanıma sunulan preparatlardan yararlanarak biyoloji öğretimini daha etkin hale getirmeye çalışırdım. Çünkü biyolojide uygulama çok önemli.” (ÖA11)

“Ben olsaydım dersin başında öğrencilerin dikkatini derse toplamak ve etkin katılımını sağlamak için konuyla ilgili tartışma ortamı oluşturup beyin fırtınası yapmalarını sağlardım. Sonra konuyu bir önceki derste anlatılanlarla ilişkilendirip hatırlatma yaptıktan sonra yeni konuya giriş yapardım. Video sunumlarıyla örnekler verip soru cevap yöntemiyle dersin anlaşılmasını kısımlarının anlaşılmasını ve pekiştirilmesini sağlardım. Dersin bu şekilde öğrenci merkezli etkinliklerle işlenmesinin öğrenciler için daha anlaşılır ve kalıcı olduğunu düşünüyorum.” (ÖA19)

“Öğretmen için alışlagelmiş bir tekniği bırakmak elbette kolay değildir. Bunu tetikleyen çevresel faktörler de olabilir. Okul imkânları, yöneticilerin ilgisizliği ve meslekteki çabanızda yalnız olmanız gibi. Tüm bunlara rağmen kendinizi geliştirmelisiniz. Özellikle fen derslerinde bu daha da önemlidir. Artık konuya hâkim olmak ve aktarmak yetmiyor. Konu ile ilgili güncel bilgiler, gelişmeler, deneyler, animasyonlar ve benzeri yollarla dersin anlatılması gerekmektedir. Ancak bu şekilde fen derslerinin teknoloji basamağı tamamlanabilir.” (ÖA26)

“Öğrenme sürecinde ezberden uzaklaşılması ve öğrencilerin bilgi, kavrama, uygulama gibi basamaklara ulaşması sağlanmalıdır. Öğretmenler öğrencilere rehberlik eden ve öğrenmelerini kolaylaştıran kişiler olmalıdır. Bu nedenle öğretmenler sınıfta öğrencilerin tüm duyu organları yardımıyla öğrenmelerini sağlayacak, öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini, araç-gereçleri kullanmalıdır. Yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olması amacıyla öğrenciler öğretmenleri tarafından konuyla ilgili proje çalışmaları yapmaya ve laboratuvar kullanmaya teşvik edilmelidir. Fakat günümüzde pek çok öğretmen uğraştırıcı geldiği için laboratuvar kullanmayı tercih etmemektedir. Oysa bir biyoloji dersi örneğin tohum konusu düz anlatım yöntemiyle verilemez. Bu tür konularda öğrencinin etkin katılımıyla laboratuvar ortamında dersin işlenmesi öğrenmede daha kalıcı olmayı sağlayacaktır. Sonuç olarak öğrenci ezberden uzaklaşmış, bilgiyi kavramış, uygulamış, derse olan ilgi, başarı ve motivasyonu artmış olacaktır.” (ÖA31)

Öğretmen adaylarından bazıları uygulama öğretmenlerinin derste kullandığı öğretim yöntem ve teknikleri hakkında görüş bildirmişlerdir. Öğretmen adaylarının görüş formlarından %40,3 soru-cevap, %19,4 düz anlatım, %12,9 sunum, %9,7 deney, %8,1 araştırma, %4,8 problem çözme, tartışma, rol yapma ve beyin fırtınası yanıtları ise %1,6 olarak belirlenmiştir (Tablo 10).

Tablo 10

Öğretmen Adaylarının, Uygulama Öğretmenlerinin Biyoloji Dersinde Hangi Öğretim Yöntem Ve Teknikleri Kullandıklarına İlişkin Görüşleri

Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikler	f	%
Soru-cevap	25	40,3
Düz anlatım	12	19,4
Sunum	8	12,9
Deney	6	9,7
Araştırma	5	8,1
Problem çözme	3	4,8
Tartışma	1	1,6
Rol yapma	1	1,6
Beyin fırtınası	1	1,6
Toplam	62	100

Öğretmen adayları, uygulama öğretmenlerinin daha çok dersin başlangıcında dikkati çekmek için ya da konu tekrarı için, öğrenilenlerin pekiştirilmesi, dersin ne kadar anlaşıldığının belirlenmesi ya da öğrenciyi derse katmak için soru-cevap tekniğini kullandığını belirtmişlerdir. Uygulama

öğretmenlerinin düz anlatım yöntemini kullandığını belirten öğretmen adayları ise buna gerekçe olarak ders süresinin kısıtlı olmasını ve öğretmenin kendi tercihinin bu yönde olmasını göstermişlerdir. Diğer öğretim yöntem ve tekniklerini yazan öğretmen adayları başka bir açıklamada bulunmamışlardır. Uygulama öğretmenlerinin biyoloji dersinde hangi öğretim yöntem ve teknikleri kullandıklarına ilişkin öğretmen adaylarının ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Öğretmen daha çok soru cevap tekniğini kullandığı için öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamıştır. Öğrenciler sorulan sorulara cevap verebilmek için birbiriyle yarışıyor.” (ÖA4)

“Uygulama öğretmenimiz konuyu öğrencilere kitaptan sesli okutuyor, arada eklemek istediği bir şey varsa onun için kendi anlatıyor, sonra bir başka öğrenciye okumaya devam etmesini söylüyordu. Sadece düz anlatım yapması, tartışma ortamı hiç oluşturmaması bence olumsuz bir durumdu.” (ÖA11)

“Soru cevap yöntemini kullanarak dersin anlaşılıp anlaşılmadığını değerlendirdikten sonra kısa bir özet yaparak dersi bitirdi.” (ÖA19)

“Soru cevap yöntemini kullanması öğrencilerin anlamadıkları eksik kalan yerlerin tamamlanmasını ve konunun pekiştirilmesini sağladı.” (ÖA19)

“Öğretmen soru cevap yöntemi kullandığında öğrencilerdeki derse katılım oranının arttığını gözlemladim. Sadece öğretmenin değil öğrencilerin birbirine soru sorup cevaplaması da öğrenciler de soru sorma isteğini artırıyordu.” (ÖA21)

“Öğretmen ders süresinin kısıtlı olması nedeniyle düz anlatım yöntemini tercih etmiştir. Ancak bu durum öğrencilerin çabuk sıkılmasına neden olmuştur.” (ÖA37)

Tartışma ve Sonuç

Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına katılan öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulaması dersi ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi ve bu derse yönelik yaşanan sorunları ortaya koyma biçimlerinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, öğretmen adaylarının görüşlerinin %72’sinin olumlu, %28’inin ise olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Belirlenen temalara göre bakıldığında öğretmen adaylarının, beklentilere uygun biçimde *uygulama öğretmeni* ve *öğretmenlik uygulaması dersine* yönelik daha çok olumlu, *uygulama okulundaki öğrencilere* yönelik daha çok olumsuz görüş bildirdikleri belirlenirken *uygulama okulları ve biyoloji dersine* yönelik belirttikleri olumlu ve olumsuz görüş frekanslarının birbirine çok yakın olduğu tespit edilmiştir. Bu algılamaların arka planı üzerinde ayrıca durulması gerekmektedir. Bununla birlikte öğretmen adaylarının görüşlerinin %64,7’si uygulama öğretmeniyle, buna karşın %8,4’ünün uygulama okulundaki öğrencilerle ilgili olduğu dikkat çekmektedir. Ulaşılan bu sonuçtan uygulama öğretmenlerinin, öğretmen adayları tarafından ilgi ve gözlemlerin odağına yerleştirilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmen adaylarının olumlu görüşlerinin %72,6’sının uygulama öğretmenleriyle ilgili olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının uygulama öğretmenine yönelik belirlenen olumlu görüşlerinden ulaşılan bazı sonuçlar, alan yazındaki araştırmalarla destelenmektedir. Martinez (2016) çalışmasında, uygulama öğretmeni tarafından verilen dönüt ve bilgilerin düzenli, sık ve ayrıntılı olması isteğinin öğretmen adayları tarafından dile getirildiğini, Çetin (2018) öğretmen adaylarının, uygulama öğretmenlerinden aldıkları dönüt ve mesleki rehberlikten memnun olduklarını, Nkambule ve Mukeredzi (2017) de öğretmen adaylarının uygulama öğretmenlerinden etkili rehberlik beklentileri olduğunu belirtmiştir. Biber, Erbay ve Kirişçi (2018) de yapmış oldukları çalışmada uygulama öğretmenlerinin, tecrübeli ve ilgili oldukları sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde alan yazında uygulama öğretmenlerinin iletişim becerisinin yüksek olduğunu, öğretmen adaylarıyla iyi ilişkiler kurduğunu ve samimi olduklarını, uygulama öğretmeni ve öğretmen adayının arasındaki doğru mesleki iletişimin uygulama öğretmenliğinin karmaşıklığının bir olumsuzluğa neden olmasını engelleyeceğini bildiren çalışmalar da mevcuttur (Ambrosetti, 2014; Yılmaz ve Özçakmak, 2015; Ayvaci ve Çelen, 2016; Kılınç, Kılcan ve Çepni, 2018; Özbek ve Bülbül, 2019). Bununla birlikte yaptığımız bu çalışmada diğer çalışmalardan farklı olarak uygulama öğretmenlerinin daha çok yardımcı kaynak ve farklı öğretim materyali kullandığı, öğrencinin derse

etkin katılımını sağladığı, öğrencilerin dikkatini derse çekecek biçimde giriş yaptığı, farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanarak öğrenmeye teşvik ettiği ve konunun akılda kalıcılığını artırdığı, önceki derste işlenenleri tekrar edip, hatırlattığı ve yeni işlenecek konuyla ilişki kurduğu, dersi akıcı ve anlaşılır bir şekilde işlediği sonuçlarına da ulaşılmıştır. Alan yazında tespit edildiği ileri sürülen; deneyim, ilişki kurma becerisi, içtenlik, araç-gereç kullanımı gibi hususlar, rehber olarak belirlenen uygulama öğretmenlerinin nitelikleri arasında bulunmak zorundadır. Ulaşılan sonuçlardan öğretmen adaylarının, görüşlerini açık biçimde ortaya koymaktan, sorgulamaktan ve bir durum tespiti yapmaktan imtina ettikleri anlaşılmaktadır.

Öğretmen adaylarından uygulama öğretmeniyle ilgili olumsuz görüşler(%44,3) tespit edilmiş ve bu sonuçların diğer çalışma sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Örneğin Saka (2019) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının, uygulama öğretmenin öğrenci merkezli ve yeni yaklaşımlardan uzak anlatım yaptığını belirtirken, Aslan (2015) da çalışmasında öğretmen adaylarının, uygulama öğretmenlerinin yeterli ve nitelikli ders işlemediğini söylediklerini bildirmiştir. Alan yazındaki araştırmalardan farklı olarak yaptığımız bu çalışmada ise uygulama öğretmenin akıllı tahtayı etkili kullanmadığı, fiziki yetersizlik nedeniyle laboratuvarın hiç kullanılmadığı, dersin başında öğrencinin ilgisini çekecek, merak uyandıracak, teşvik edecek, ön bilgilerini yoklayacak bir giriş yapılmadığı, zaman planlamasının yapılmadığı ve çok az etkinlik yaptırıldığı şeklinde olumsuz görüşler de tespit edilmiştir. Bu bağlamdaki alan çalışmaları; öğretmenlerin öğrenci merkezli ders işlemediklerini, yeterli ve yetenekli olmadıklarını, akıllı tahta ve daha da önemlisi laboratuvarların hiç kullanılmadığını ortaya koymaktadır.

Öğretmen adaylarının uygulama okulundaki öğrencilere yönelik belirlenen olumlu görüşlerinden (%2,9) ulaşılan temel sonuçlar; öğrencilerin derse karşı ilgili ve istekli olması, dersin soru-cevap şeklinde işlenmesinin öğrenciyi kontrol etmek açısından etkili olması ve öğrencinin derse zorunlu katılımını sağlaması, öğrencilerin öğretmen adaylarına karşı saygılı olması şeklindedir. Öğrencilerin, biyolojiye ilgi ve istekli olmaları, diğer bir ifade ile hazırbulunuşlarının yüksek olması, soru ve cevap şeklindeki işleme yöntemine etkin katılımlarının, öğretim için uygun bir ortam oluşturduğu kanısının hâkim olmasına yol açmış olduğu düşünülmektedir.

Öğretmen adaylarının, uygulama okulundaki öğrencilere yönelik daha çok olumsuz görüş (%22,7) belirttiği tespit edilmiştir. Alan yazındaki pek çok çalışmada, bu araştırmada olduğu gibi aynı sınıfta derse giren öğretmen adayı sayısının fazla olmasının neden olduğu olumsuz durumlar tespit edilmiştir (Şimşek, Alkan ve Erdem, 2013; Aydın ve Akgün, 2014; Tepeli ve Caner, 2014; Çepni ve Aydın, 2015; Sünkür Çakmak, 2019). Biber, Erbay ve Kirişçi (2018) yapmış oldukları çalışmada, bu araştırma sonucuna benzer şekilde öğrencilerin derse karşı ilgisiz olduğunu ve sınav sistemine dayalı eğitimin verilmesinden öğrencilerin memnun olmadığını bildirmiştir. Bununla birlikte uygulama okulundaki öğrencilerle ilgili belirlenen olumlu ve olumsuz tüm görüşlerin %75,5'inin olumsuz olması dikkat çekicidir. Alan yazındaki çalışmalardan farklı olarak yaptığımız bu araştırmada, biyoloji dersinin daha çok öğrencinin pasif kalmasına neden olacak şekilde işlendiğine, son sınıf öğrencilerinin üniversite sınavında okul puanlarının yüksek veriliyor olması nedeniyle özel okula geçiş yaptıklarına vurgu yapılmıştır. Öğretmenlik uygulamasında aynı anda fazla sayıda öğretmen adayının sınıf ortamında bulunmasının ilgide odak kaymasına neden olduğu anlaşılmaktadır. Bu tespite birde sınav kaygılarının eklenmesi olumsuz tespitin kaynağı gibi gözükmektedir. Bu durumun öğrenci üzerindeki olumsuz etkisi, sürekli bir arayış içinde olma algısı yanında, planlı programlı öğretime yönelik yargının geliştirilmesine zemin hazırlamaktadır.

Öğretmen adayları, öğretmenlik uygulaması dersinin okullardaki uygulamalar sırasında, birtakım sonuç ve etkileri olduğuna ilişkin olumlu görüş (%12,8) bildirmişlerdir. Bu görüşlerden ulaşılan bazı sonuçlar alan yazındaki çok sayıda araştırma sonuçlarıyla desteklenmektedir. Bu dersin öğretmen adaylarının bireysel ve mesleki gelişimi açısından yararlı olduğu, öğretmen adaylarının öz güvenlerini artırdığı, sınıf yönetimine olumlu katkılar sağladığı, uygulama sayesinde değerlendirme süreçleri ve öğretim programları hakkında daha somut bilgi edindikleri, daha iyi bir öğretmenlik deneyimi kazandıkları ve öğrenci başarısı değerlendirmede bireysel gelişim, konu alanı ve öğretmenlik bilgisinin son derece önem taşıdığını bildiren çalışmalar mevcuttur (Chen ve Mcnamee,

2006; Pence ve Macgillivray, 2008; Caires, Almeida ve Vieira, 2012; Görgen, Çokçalışkan ve Korkut, 2012; Hurioglu, 2016; Saka, 2019). Yaptığımız bu çalışmada öğretmen adaylarının öğrencilerden etkilendiği, öğretmen niteliğinin önemli olduğu, mesleğin zorluk ve kolaylıkları hakkında öğretmen adayında olumlu izlenimler bıraktığı gibi duygusal uyarımlarda bulunduğu vurgulanmaktadır. Bu boyuttaki izlenimlerin bireysel uyarım etkinliğinin önemli olduğu belirtilmektedir. Ayrıca yine bu çalışmanın sonuçlarıyla benzer şekilde, öğretmen adaylarının öğretimi planlama, öğretim yöntem ve tekniklerini uygulamada başarılı olduklarını, ölçme aracı hazırlama, kuramsal bilgi ve uygulama becerilerine olumlu katkı sağladığını, zamanı verimli kullanmayı öğrendiklerini, kuramsal bilgilerini uygulamada kullanabildiklerini (Değirmençay ve Kasap, 2013; Kılınç, Kılcan ve Çepni, 2018; Saka, 2019), meslekle ilgili eksikliklerini fark ettiklerini, mesleğe dair bilgilerini pekiştirdiklerini (Doğan, 2015), öğrencileri yakından tanıma fırsatı bulduklarını (Eraslan, 2009; Ayvacı, Özbek ve Bülbül, 2019; Saka, 2019) ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır. Ulaşılan sonuçlar öğretmenlik uygulaması dersinin sunduğu imkân ve fırsatların öğretmen adayları tarafından önemsendiğini göstermektedir. Tüm bu tespitler bu çalışmadan elde edilen sonuçların, ders ve uygulamanın amaç ve kazanımlarına uygunluk gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasını önemli görmekle birlikte, bazı noktalarda mevcut uygulama ile ilgili olumsuz görüş (%3,9) belirttikleri görülmektedir. Bu araştırma sonuçlarına benzer şekilde öğretmenlik uygulaması dersinde öğretmen adaylarının özgüvenlerinin olumsuz etkilendiğini (Caires, Almeida ve Veira, 2012; Atmış, 2013), sınıf yönetimi konusunda olumsuzluk yaşadıklarını (Yunus, Hashim, İshak ve Mahamod, 2010; Şimşek, Alkan ve Erdem, 2013), kuramsal bilgiyi uygulamada kullanamadıklarını (Sarigöl, 2011; Petek, 2014; Ayvacı, Özbek ve Bülbül, 2019; Saka, 2019), derse aktif katılım sağlayamadıklarını (Aslan, 2015) tespit eden çalışmalar da bulunmaktadır. Aydın ve Akgün (2014) yapmış oldukları çalışmada uygulama öğretmenlerinin, öğretmen adaylarını derste yalnız bıraktıklarını, Koç ve Yıldız (2012) da öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde öğretim süreciyle ilgili sorunlar yaşadıklarını ve bu nedenle derse yeterince etkili işleyemediklerini bildirmişlerdir. Olumsuz bulunan durumların öğretim yaşamındaki göreceli etkinliği çok fazladır. Böylesine bir sonuç öğretmenlik uygulamalarının daha etkin ve etkili bir biçimde sorgulanmasını gerektirmektedir. Yaptığımız bu çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde en çok öğrencilerin olumsuz tutumlarından ve uygulama okulunda öğretmen olarak benimsenmemekten rahatsız oldukları anlaşılmaktadır. Görgen, Çokçalışkan ve Korkut (2012) çalışmalarında öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaşılan sorunlardan biri olarak öğrenciler tarafından sergilenen olumsuz davranışları tespit etmiştir. Goh ve Matthews (2011) de öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde öğretim yaparken bazı öğrencilerin rahatsız edici davranışlarını kontrol etme ile ilgili endişe duyduklarını belirtmişlerdir. Yaptığımız araştırma sonuçları, tüm paydaşları itham altında bırakan tespitler olarak öne çıkmaktadır. Öğretmen adaylarında özgüven eksikliği, bilgiyi pratiğe dönüştürememe, sınıf yönetiminde başarısızlık algısı, derse katılımı sağlayamama, yalnızlaşmış olma duygusu gibi tespitler tüm lisans eğitimini ve bu öğretim sırasındaki mesleki ve alan derslerindeki durumun yeniden ele alınmasını Türk Yüksek Öğretim Sisteminde tartışılır duruma sokmaktadır. Pedagojik formasyon derslerindeki amaç ve hedeflerin planlı bir biçimde sorgulanması ve denetlenmesi gerektiğini düşündürmektedir. Zira uygulamadaki eksiklik ve başarısızlıkların öğrencilerin öğretim yaşamındaki payı önemlidir ve telafisi de güçtür.

Öğretmen adaylarının uygulama okulları ve biyoloji dersine yönelik tespit edilen olumlu görüşleri(%11,7) incelendiğinde, bu görüşlerin daha çok akıllı tahtanın kullanımıyla ilgili olduğu görülmektedir. Okulun fiziki koşullarından memnun kaldıklarını, biyoloji dersinin sözel bir ders olarak görülmesi nedeniyle dersin farklı tekniklerle ve araç-gereçlerle işlenmesinin etkili olacağını belirten öğretmen adaylarının da olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca akıllı tahta kullanımının derse katılımı artırdığı ve zamandan kazanım sağladığı, laboratuvarların kalıcılıkta etkili olduğu gibi ikincil derecede vurgulamalara da yer verilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Yine öğretmen adaylarından birinin Biyoloji dersinde yaratıcı modeller kullanıldığı şeklindeki ifadesinden ne anlaşıldığına açıklık

getirmediği görülmektedir. Biyoloji öğretimine çok yüzeysel bakıldığı, kuşatıcı ve bütünleştirici niteliklerinin göz ardı edildiği dikkat çekmektedir.

Öğretmen adaylarının uygulama okulları ve biyoloji dersine yönelik tespit edilen olumsuz görüşleri (%28,9) incelendiğinde ise bu araştırmanın sonuçlarına benzer şekilde alan yazındaki pek çok çalışmada da fiziki şartların yetersiz olduğu (Demir ve Çamlı, 2011; Atmış, 2013; Aslan, 2015; Aslan ve Sağlam, 2018), sınıfların beklentiyi karşılayamıyor olması (Katrancı, 2008), ölçme ve değerlendirmeye yönelik yeterli çalışmaların yapılmadığı (Aslan, 2015), uygulama süresinin yetersiz olduğu (Kasap, 2015; Şahin, 2016; Hurioglu, 2016 Turner ve Greene, 2017), öğrenci merkezli anlatımın yapılması (Saka, 2019) belirtilmiştir. Bu sonuçlara ek olarak yaptığımız çalışmada öğretmen adaylarının, dershanelerin özel okula dönüştürülmesinin, devlet okullarındaki eğitimin kalitesini düşürdüğünü ve ders materyallerinin, preparat, maket, poster vb. eksikliklerin olduğunu belirttikleri tespit edilmiştir. Eksik ve yetersiz bulunan hususlar biyoloji öğretiminin zora sokulduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Okulun, laboratuvarın ve doğal çevrenin bireyin de içinde yer aldığı böylesine geniş öğretim ve eğitim olanaklarına sahip olan biyoloji dersinde araç ve gereç sıkıntısı çekilemeyeceği unutulmuş gözükmektedir. Bu noktada özel öğretim yöntemlerinin başarısızlığı bir kez daha gözler önüne serilmektedir.

Öğretmen adaylarından bazılarının görüş formunda kendilerine böyle bir soru yöneltilmemesine rağmen uygulama sırasında karşılaştıkları olumsuzluklara karşı birtakım önerilerde bulunduğu belirlenmiştir. Bu önerilerin daha çok uygulama öğretmenlerine (%79,4) yönelik olduğu dikkat çekmektedir. Öğretmen adayları, uygulama öğretmenlerinin daha çok öğrencinin derse etkin katılımını sağlayacak şekilde dersi işleme, dersin sonunda konunun anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol etmeleri, laboratuvar koşullarını iyileştirmek için elinden gelen çabayı göstermesi gerektiğine vurgu yaparken, Biyoloji dersinde arazi çalışmaları yapılması gerektiğini belirten öğretmen adaylarının (%20,6) olduğu da tespit edilmiştir. Uygulama öğretmeninin adaylar tarafından bu koşullarda bile sıkıntılı bulunması MEB'in Biyoloji Öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitiminin gerekliliğinin bir işareti olarak algılanmalıdır ve bu eksiklik giderilmek zorundadır.

Öğretmen adaylarının bir kısmı uygulama öğretmenlerinin derste kullandığı öğretim yöntem ve tekniklerin başında soru-cevap(%40,3) ve düz anlatım(%19,4)teknığının geldiğini belirtmişlerdir. Bu sonuç, öğretmen adaylarının soru-cevap tekniğini konuyu öğretmekten ziyade bir ölçme aracı olarak kullandıklarını ortaya koymaktadır. Bu durum ayrıca öğretmen adaylarının soru-cevap tekniğini bir öğretim yöntemi olarak anlayamadıklarını göstermektedir. Öğretmen adayları, düz anlatım yöntemini kullanan uygulama öğretmenlerinin, bu tercihlerinin nedenini zamanın kısıtlı olmasına ve alıştıkları ders işleyiş tarzından vazgeçemediklerine bağlamışlardır. Öğretmen adaylarının görüş formlarından ölçme ve değerlendirme, soru sorma, cevaplardaki yanlışları ve kaynaklarını ortadan kaldırma noktasında önemli eksiklerinin olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmanın tüm sonuçları incelendiğinde, öğretmenlik uygulaması dersinin tam olarak anlaşamadığı, üniversite, MEB ve okul arasında mutabakatın sağlanamadığı, mevzuatın yeterince takip edilemediği ve dolayısıyla da uygulanamadığı, tüm bu yaşanan sorunların öğretmen adaylarının yetişmesinde, olumsuz etkilere neden olduğu, her ne kadar bireylerin görev ve sorumlulukları, MEB tarafından 2018 yılında güncellenen Uygulama Öğrencilerinin Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönergede ayrıntılı bir şekilde açıklansa da bu görev ve sorumlulukları yerine getirme noktasında hala aksaklıkların devam ettiği, öğretmenlik uygulamalarında öğretmen adayının değerlendirilmesi için hazırlanan çizelgelerin, uygulama öğretmenleri tarafından rastgele doldurulduğu, ölçme ve değerlendirme yönergelerinde istenenlerin yeterince yerine getirilmediği ve dolayısıyla sonuçların gerçeği tam anlamıyla yansıtmadığı gibi birçok etkenin bu sonuçlara ulaşmada etkili olduğu düşünülmektedir. Öğretmenlik uygulaması dersine yönelik beklentilerin yüksek olduğu, ancak yapılan çalışmalarda bu dersin öğretmen adaylarının mesleki yeterliliklerini artırma noktasında istenilen katkıyı sağlayamadığı (Petek, 2014), öğretmenlik uygulaması dersine gereken önemin verilmediği (Yeşilyurt, 2010; Kale, 2011; Atmış, 2013) dolayısıyla uygulamanın istenilen katkıyı sağlayamadığı söylenebilir.

Öğretmenlik uygulaması dersi mesleki derslerde öğrenilen gerek kuramsal ve gerekse uygulamalı etkinliklerin gerçek bir sınıf ya da laboratuvar ortamında yapıldığı profesyonel bir gelişim süreci olarak algılanmalıdır. Öğretmen adayları, uygulama okulunda bulunmak için istekli olmalı, eğer değilse mutlaka sağlanmalı ve bu süreci sadece işin veya öğretim ve eğitimin bir parçası şeklinde, algılanmak zorunluluğunda oldukları bilinci geliştirilmelidir. Öğretmen adayları, mesleki gelişim göstermenin gerekli olduğuna inanarak mesleki tatmin duygusuna süreklilik arz etmesi gerektiği algısını da kavramak durumunda olmalıdır. Uygulama okullarında, öğretmen adaylarının, mesleki gelişimlerini sağlamada zamanlarını daha çok uygulama öğretmenleriyle geçirdikleri ve kendileriyle doğrudan etkileşim içerisinde oldukları göz önüne alınırsa, özellikle uygulama öğretmenlerinin görev ve sorumluluklarının ayrıntılı bir şekilde yeniden belirlenmesi ve daha da önemlisi izlenmesi mecburiyeti vardır.

Öğretmenlik uygulaması dersinin istenen niteliğe ulaşabilmesi için aşağıda birtakım önerilerde bulunulmuştur.

- Öğretmen adaylarına öğretim alanlarına uygun rehberlik yapılmalıdır.
- Uygulama öğretim elemanları gözlemlerini tam yapmalı ve buna yeterince zaman ayırmalıdır.
- Uygulama öğretmenlerine MEB ve alandaki öğretim elemanları tarafından seminerler düzenlenmelidir.
- Öğretmen adaylarına daha çok okulda uygulama imkânı sağlanmalı ve uygulama süresi daha uzun olmalıdır.
- Okullara gönderilen öğretmen adayı sayısı azaltılmalıdır.
- Fakülte-okul işbirliği düzenli olarak gözden geçirilerek iyileştirilme çabasına süreklilik kazandırılmalıdır.

Kaynakça

- Ambrosetti, A. (2014). Are you ready to be a mentor? Preparing teachers form entoring pre-service teachers. *Australian Journal of Teacher Education*, 39(6), 30-42.<http://ro.ecu.edu.au/ajte/vol39/iss6/> dan alınmıştır.
- Aslan, M. (2015). *Eğitim fakültelerindeki öğretmenlik uygulaması dersinin değerlendirilmesi ve öğretim programının hazırlanması*. Doktora tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Aslan, M. ve Sağlam, M. (2018). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1): 144-162.
- Atmış, S. (2013). *Sınıf öğretmenleri adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecini değerlendirmelerine yönelik görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Aydın, F. ve Akgün, E. (2014). Eğitim fakültesi BÖTE son sınıf öğrencilerinin okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde karşılaştıkları sorunlar. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 1-14.
- Ayvacı, H. Ş., Özbek, D. ve Bülbül, S. (2019). Bir öğretmenlik uygulaması sürecinin farklı katılımcılar tarafından değerlendirilmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 57-66.
- Balkar, B. ve Şahin, S. (2015). Yeni bir öğretmen yetiştirme yaklaşımı olarak göreve başlatma programı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (1). Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mersinefd/issue/17396/181838>
- Biber, M., Erbay, H.N. ve Kirişçi, M. (2018). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ve öğretmenlik mesleğine yönelik görüşleri. *Turkish Studies*, 13 (4), 117-138.DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13060>
- Caires, S., Almeida, L. and Vieira, D. (2012). Becoming a teacher: student teachers' experiences and perceptions about teaching practice. *European Journal of Teacher Education*, 35(2), 163-178.

- Canbolat, C. (2014). *Grafik ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Caner, H. N. (2018). *Öğretmenlik uygulaması dersinin bağlam, girdi, süreç, ürün modeline göre değerlendirilmesi: İngilizce öğretmenliği lisans programı örneği*. Yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Chen, J. Q. and Mcnamee, G. (2006). Strengthening early childhood teacher preparation: Integrating assessment, curriculum development, and instructional practice in student teaching. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 27(2), 109-128.
- Çelen, M. K. (2016). *Program evaluation of an English language teacher education practicum: Insights from supervisors, student teachers, and graduates*. Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Çepni, O. ve Aydın, F. (2015). Coğrafya öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *TSA*, 19(2), 285-304.
- Çetin, A. (2018). *Öğretmenlik uygulaması sürecinde görsel sanatlar uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarına olan yaklaşımları (Bursa ili örneği)*. Yüksek lisans tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Çetinkaya, S., ve Tabak, S. (2019). Öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlık yeterlilikleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1), 296-309. DOI: <https://doi.org/10.7822/omuefd.535482>
- Değirmençay, Ş. A. ve Kasap, G. (2013). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 57-57.
- Demir, Ö. ve Çamlı, Ö. (2011). Öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama okullarında karşılaşılan sorunların sınıf ve okul öncesi öğretmenliği öğrenci görüşleri çerçevesinde incelenmesi: Nitel bir çalışma. *Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 117-13.
- Demirhan, Y. (2011). *"Kalite ve kaliteli üniversite" kavramlarına ilişkin üniversite öğrencilerinin algıları*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, N. (2015). *Görsel sanatlar öğretmenliği 4. sınıf öğrencilerinin öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşleri*. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eraslan, A. (2009). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının " öğretmenlik uygulaması" üzerine görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 3(1), 207-221.
- Goh, P. S. and Matthews, B. (2011). Listening to the concerns of student teachers in malaysia during teaching practice. *Australian Journal of Teacher Education*, 36(2), 92- 103.
- Görgeç, İ., Çokçalışkan, H. ve Korkut, Ü. (2012). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adayları, uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim üyeleri açısından işlevselliği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 56-72.
- Güven, İ. (2015). *Türk eğitim tarihi* (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Hazzan, O. and Lapidot, T. (2004). The practicum in computer science education: Bridging gaps between theoretical knowledge and actual performance. *Inroads-The SIGCSE Bulletin*, 36 (4), 47-51.
- Hurioğlu, L. (2016). *Öğretmenlik uygulaması dersinde dönüt-düzeltilmenin öğretmen adaylarının öğretimi planlama ve uygulama becerileri ile öz-yeterlik düzeylerine etkisi*. Doktora tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kale, M. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları sorunlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 255-280.
- Kaplan Öztuna, A. (2013). Durum Çalışması. S. Baştürk (Ed.). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri İçinde* (197-217). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Karasu Avcı, E. ve İbret, B.Ü. (2016). Öğretmenlik uygulaması 2 dersine ilişkin okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2519-2536.
- Kasap, G. (2015). *Öğretmen adaylarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine yönelik görüşlerinin belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi. Giresun Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Giresun.

- Kılınç, A. Ç., Kılcan, B. ve Çepni, O. (2018). Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına katılan edebiyat fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik uygulaması deneyimlerinin incelenmesi: Fenomenolojik bir çözümleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 113-132. DOI: 10.14689/issn.2148-2624.1.6c1s5m
- Koç, C. ve Yıldız, H. (2012). Öğretmenlik uygulamasının yansıtıcıları: Günlükler. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 223-236.
- Martinez, Agudo, J. (2016). Whattype of feedback do student teacher sex pect from their school mentors during practicum experience) Thecase of Spanish EFL student teachers. *Australian Journal of Teacher Education*, 41(5), 36-51. <http://ro.ecu.edu.au/ajte/vol41/iss5/3/> dan alınmıştır.
- MEB, (2018). Uygulama öğrencilerinin millî eğitim bakanlığına bağlı kurumlarda yapacakları öğretmenlik uygulamasına ilişkin yönerge. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_06/25172143_YYnerge.pdf 03.11.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. (Second Edition). California: Sage Publication.
- Nkambule, T., and Mukeredzi, T.G. (2017). Pre-service teachers' Professional learning experiences during rural teaching practice in Acornhoek, Mpumalanga Province. *South African Journal of Education*, 37(3), 1-9. doi: 10.15700/saje.v37n3a1371
- Pence, H. M. ,and Macgillivray, I. K. (2008). Theimpact of an international field experience on preservice teachers. *Teaching and Teacher Education*, 24(1), 14-25.
- Petek, B. (2014). Öğretmenlik uygulaması dersinin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki yeterlikleri üzerindeki etkisi (Erzurum örneği).Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Saka, M. (2019). Evulations of science teachers regarding the classes of school experience and teaching practices. *Elementary Education Online*, 18(1), 127-148.
- Sarıgöl, J. (2011). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecinde elektromanyetizma konusu ile ilgili pedagojik alan bilgilerinin araştırılması. Yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Smith, K. and Lev-Ari, L. (2005). The place of practicum in pre-service teacher education. *Asian Pacific Journal of TeacherEducation*, 33 (3), 289-302.
- Sünkür Çakmak, M. (2019). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin görüşleri. *Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13, 207-226.
- Şahin, M. (2016). Pedagojik formasyon eğitimi uygulama dersinin (staj) öğretmen adaylarının görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (22), 32-49.
- Şimşek, S., Alkan, V. ve Erdem, A. R. (2013). Öğretmenlik uygulamasına ilişkin nitel bir çalışma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34), 63-73.
- Taşdere, A. (2014). Sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 1477-1497.
- Tepeli, Y. ve Caner, M. (2014). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik uygulaması ile ilgili görüşleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4 (2), 313-328.
- Turner, S.L., and Greene, C.C. (2017). Opening the clasroom door - A survey of middle grades teachers who mentor preservice teachers. *Middle Grades Review*, 3(2), 1-18. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1154869> dan alınmıştır.
- UNESCO (2012). Unesco strategy on teachers (2012-2015). <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002177/217775e.pdf>27.10.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Yeşilyurt, E. (2010). Öğretmenlik uygulaması öğretim programının standart temelli ve ihtiyaca cevap verici modeller ışığında değerlendirilmesi. Doktora tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yılmaz, M., ve Özçakmak, H. (2015). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersleriyle ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 127-136. Doi: 10.14686/BUEFAD. 2015111020.
- YÖK, (2015). **Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına ilişkin çerçeve usul ve esaslar.** https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Kurumsal/IdariBirimler/egitim_ogretim_daire_bsk/pedagojik-formasyon-usul-ve-esaslar.aspx 03.11.2019 tarihinde erişilmiştir.
- YÖK, (2018). Öğretmen yetiştirme lisans programları. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans_Programlari/AA_Sunus_%20Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf 03.11.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Yunus, M. M., Hashim, H., Ishak, N. M., and Mahamod, Z. (2010). Understanding TESL pre-service teachers' teaching experiences and challenges via post-practicum reflection forms. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 9, 722-728.